

Melk is een krachtig en veelzijdig hulpmiddel om de gezondheid en het management van de melkkoeien vakkundig op te volgen en – indien nodig – bij te sturen. In een serie belicht Veeteelt de mogelijkheden van de analyse van melk als managementtool.

Meer melknieuws? www.meerwaardeuitmelk.be

Deel 1: **Uiergezondheid**

Deel 2: **Rantsoen**

Deel 3: **Vruchtbaarheid**

Deel 4: **Fokkerij**

Deel 5: **Diergezondheid**

Deel 6: **Efficiënt voeren**

Deel 7: **Rondetafelgesprek**

Paratuberculose meest onderzochte dierziekte via melkstaal

Onuitputtelijke bron van informatie over dierziekten

Heel wat dierziekten die via bloedstalen geanalyseerd worden, zijn via melkstalen op te sporen. Het leeuwendeel van de diagnostische onderzoeken op melkstalen in Vlaanderen vindt plaats voor de ziekte en het programma paratuberculose.

tekst **Hanne Vandenberghe**

Bij de productie van melk vindt er uitwisseling van stoffen uit het bloed plaats. Zo kunnen sommige ziektekiemen en antistoffen naar de melk overgedragen worden. Analyse via melkstalen is een goed alternatief voor analyse via bloedstalen. Op melkveebedrijven die gebruikmaken van mpr kosten testen op melk geen extra tijd of moeite. Op

het gebied van administratie en logistiek betekent dit een heuse vereenvoudiging. Nadeel van de melkstalen is dat veehouders alleen een beeld krijgen van de diergezondheidsstatus van lacterende koeien.

Het opsporen van dierziekten in melkstalen vindt plaats via het aantonen van de ziektekiemen zelf of via het aantonen

van antistoffen. 'Aanwezigheid van antistoffen betekent echter niet altijd dat het dier nog besmet is', zegt Hans Van Loo, dierenarts op de buitenpraktijk van de faculteit Diergeneeskunde van Universiteit Gent. 'Zo kan men bijvoorbeeld bij leverbot en salmonella tot zes maanden na behandeling nog antistoffen waarnemen, terwijl het dier wel al vrij kan zijn van de ziekteverwekker.'

Per jaar 90.000 testen

De belangrijkste infecties die via tankmelk of mpr-stalen worden opgespoord, zijn: paratuberculose, neospora, salmonella, mycoplasma, Q-koorts, leptospirose, brucellose en leukose. Ook vindt er onderzoek plaats naar parasitaire aandoeningen als maagdarmpwormen en leverbot.

In Vlaanderen is Dierengezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) de belangrijkste partner om dierziekten op te sporen. In overleg met de sector kijkt DGZ of het opsporen van een bepaalde ziekte relevant is. MCC-Vlaanderen is de uitvoerder van de analyses. Rapportering van de resultaten en advisering gebeurt via DGZ. Luc De Meulemeester, directeur van MCC-Vlaanderen, ziet op lange termijn een onuitputtelijke bron aan informatie over dierziekten in de melkstalen. In 2015 vonden er zo'n 90.000 testen plaats om dierziekten op te sporen. 'Negentig procent hiervan werd gebruikt om een besmetting met paratuberculose te testen. We noteerden een jaarlijkse stijging van het aantal testen met 10 à 15 procent', aldus Demeulemeester. 'Hopelijk blijft deze stijging zich voortzetten, want het opsporen van dierziekten is essentieel. Ook het aantal op te sporen ziekten zal alleen maar toenemen.'

Besmettingsgraad via tankmelk

Tankmelkonderzoek geeft een indicatie van het voorkomen van bepaalde dierziekten op stalniveau. Een tankmelkstaal is een mengstaal waarbij een verdunningseffect optreedt en waardoor je altijd moet opletten met de interpretatie ervan. Een negatief staal betekent dus niet altijd dat alle dieren seronegatief zijn op stalniveau. Tankmelkonderzoek heeft daarom enkel zin als het herhaaldelijk wordt toegepast voor de monitoring van bepaalde ziekten. Door verdunning is de gevoeligheid en specificiteit verlaagd.

Bij neospora betekent een negatief tank-

melkstaal dat minder dan 15 procent van de lacterende dieren besmet is. 'Bij een positief tankmelkstaal ligt het voorkomen boven de 15 procent. Dit is bovendien de grens waar bestrijding financieel interessant wordt', aldus Hans Van Loo. Aangezien de overdracht hoofdzakelijk van koe naar kalf gebeurt, kunnen individuele mpr-stalen helpen om positieve familielijnen op te sporen.

Voor salmonella geldt hetzelfde principe. Tankmelk is positief op antistoffen wanneer 10 procent van de lacterende dieren antistoffen uitscheidt. Deze antistoffen zijn zes maanden aantoonbaar. Soms kunnen er levenslange dragers zijn. Halfjaarlijkse herhaling is daarom aan te raden.

Worminfecties meten in melk

Koen De Bleecker, marktverantwoordelijke herkauwers bij DGZ Vlaanderen, ziet onderzoek in tankmelk ook als een goed diagnostisch middel om worminfecties opgelopen tijdens het weideseizoen te evalueren. 'Dat kan door jaarlijks, net na het opstellen, een parasitair profiel te laten onderzoeken op een tankmelkstaal.'

Om de economische impact van de besmettingen uit te drukken, wordt op de tankmelk de optische densiteitswaarde (ODR) van antistoffen tegen maagdarmwormen en leverbot bepaald. Bij maagdarmwormen resulteert een ODR van 0,8 in 1 kg melkverlies per dag. Leverbotbesmettingen met een ODR hoger dan 0,5 hebben een relevante productiederiving en een negatief effect op de vruchtbaarheid. 'Aan de hand van deze resulta-

ten kan er een plan van aanpak voor deze parasieten worden opgesteld. De interpretatie van de resultaten is daarbij erg belangrijk', benadrukt De Bleecker. 'Dierenartsen zijn hiervoor het meest geschikt aangezien zij de beperkingen van de testen kennen en bovendien de juiste adviezen voor preventie en aanpak kunnen geven.'

Paratuberculoseprogramma

Dat melk vooral als diagnostisch instrument voor het opsporen van paratuberculose wordt gebruikt, is logisch. Bepaalde zuivelnemers stellen het deelnemen aan het paratuberculoseprogramma min of meer verplicht. 'Van de Vlaamse melkveehouders neemt 88 procent deel aan het paratuberculoseprogramma, waarbij naargelang het risiconiveau een jaarlijks of tweejaarlijks onderzoek verplicht is', legt De Bleecker uit. 'Aangezien zuivelbedrijven zoals FrieslandCampina, Milcobel, Danone, LDA, Olympia en Inex dit opleggen aan hun leveranciers, is het aandeel niet onlogisch.' Geen enkele test is honderd procent sluitend. De paratuberculose-antistoffentest die gebruikt wordt om seropositieve of besmette dieren op te sporen, heeft een lage sensitiviteit, maar een zeer hoge specificiteit. 'Dit betekent dat de kans op valsnegatieve resultaten aanzienlijk is, maar de kans op valspositieve resultaten uiterst klein tot verwaarloosbaar', zegt De Bleecker. Een positieve uitslag betekent dus zo goed als zeker dat het betrokken dier besmet is. Herhaald testen is noodzakelijk om alle besmette dieren op te sporen. |

Patrick Claeys: 'Met mpr is testen op diergezondheid gemakkelijker'

Topmelker Patrick Claeys uit het Oost-Vlaamse Zomergem is een gebruiker van mpr van het eerste uur. Zijn veestapel telt gemiddeld 55 in hoofdzaak roodbonte koeien. Ze realiseerden het voorbije boekjaar een rollend jaargemiddelde van 12.089 kg melk met 4,45% vet en 3,69%

eiwit, goed voor 3187 euro ejr. 'Ik selecteer erg streng op gehalten in de melk. Daarom heb ik mpr nodig. Het helpt me ook om de uiergezondheid van de koeien goed op te volgen.'

Inmiddels maakt Claeys ook regelmatig gebruik van de individuele melkmonsters voor het meten van dracht in melk en het opvolgen van de diergezondheid op het bedrijf. Zo vonden al testen plaats in tankmelk voor mycoplasma of werd wormbesmetting gemonitord via een parasitair profiel. 'Ik neem al lang deel aan het paratuberculoseprogramma. Onze koeien zijn onlangs al voor de vierde keer getest, maar ik heb nog nooit een koe hoeven wegdoen voor een positief resultaat.'

De eerste serie testen gebeurde op bloed,

latere sessies via mpr. 'Ik wist eerst niet dat deze test ook via de melk kon', zegt Claeys daarover. 'Met mpr is testen op dierziekten veel gemakkelijker.'

Het belang van melkqualiteit en gezondheid neemt volgens de veehouder alleen maar toe de komende jaren. 'Bloed nemen bij de koeien zorgt meestal voor veel onrust in de stal. Testen via mpr levert geen extra werk en ik kan mijn koeien op die manier ook heel wat stress besparen.'

Video

Bekijk de video waarin Patrick Claeys over mpr vertelt in de Veeteelt-app of via www.meerwaardeuitmelk.be